

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Valtakunnallisen jätesuunnitelman visio on hyvin laaja. Osa vision kohdista on toteavia, kuten esimerkiksi se, että "materiaalitehokas tuotanto säästää luonnonvaroja ja hillitsee ilmastonmuutosta".

Vision tulisi rohkeammin kuvata muutosta, joka tarvitaan kiertotalouden toteutumiseksi. Erityisesti tulisi painottaa kierrätysmarkkinoiden toimivuutta, kuten kierrätysmateriaalien kysyntää vahvistavia ja kilpailuneutraalisia vahvistavia toimenpiteitä. Yritysten kannalta keskeistä on se, että lainsäädäntö ja muut julkisen vallan toimet tukevat innovaatiota, investointeja ja yleisesti kiertotalousyritysten toimintaedellytyksiä.

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Kapasiteettiarvioiden ja samalla koko valtakunnallisen jätesuunnitelman keskeinen heikkous on yhdyskuntajätteen kierrätysastetavoitteiden ja jätteenpolton aseman analysoinnin puutteet. Kuten taulukko 1 osoittaa, energiana hyödynnettävän so. poltettavan yhdyskuntajätteen määrä putoaa 300 000 - 400 000 tonnia vuoteen 2027 mennessä. Muutos on merkittävä etenkin polttolaitosten ja niiden polttoainesopimusten kannalta.

Erilliskeräyksen lisääntyminen ja käsiteltävien hyötyjakeiden määrän kasvaminen edellyttää merkittäviä investointeja käsittelylaitoksiin. Investointien edellyttämät lupakäsittelyt ja niiden sujuvoittaminen tulisi ottaa huomioon valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa.

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

YTP tukee tavoitteita tiedon oikeellisuuden varmistamiseksi ja nopeaa siirtymää digitaaliseen tietoon. Tämän osion toimenpiteissä korostuu hallinnon ja tutkimuksen tarpeet enemmän kuin yritysten tai kuluttajien käyttäytymiseen vaikuttavat ohjauskeinot.

1.3 Materiaalitori: Kehitystyössä tulee muistaa Materiaalitorin ensisijainen ja lakisääteinen tehtävä, eli mahdollisen markkinapuutteen todentaminen ja kuntien toissijaisen vastuun nojalla tarjoamien palvelujen (TSV-palvelut) läpinäkyvyyden lisääminen. Toteuttajatahoihin tulisi lisätä Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

1.4 Jäte- ja tuotetietopalvelu: Uuden järjestelmän suunnittelussa ja toteutuksessa on pyrittävä siihen, että se on toiminnanharjoittajille helppokäyttöinen eikä lisää esim. tietojen syöttämiseen liittyvää hallinnollista työtä. Sen tulee joko korvata nykyisiä järjestelmiä tai perustua automaattiseen tiedonsiirtoon eri järjestelmien välillä.

1.5 Ominaisjättemäärien vertailupalvelu: Ehdotetun palvelun tavoitteet ja vaikuttavuus vaativat täsmentämistä, samoin tiedon luottamuksellisuus. Ei voida edellyttää, että yritykset syöttäisivät palveluun luottamuksellisia tai sisäisiä tuotantoprosesseihin tai liiketoimintaan liittyviä tietoja. Oikeudet mahdollisen vertailupalvelun käyttöön ja sen sisältämään tietoon tulee rajata huolellisesti.

1.6 Yhdyskuntajätteen koostumustutkimukset ja 1.7 Sekalaisen yhdyskuntajätteen kosteus- ja epäpuhtauskertoimet: Sekalaisen yhdyskuntajätteen koostumus muuttuneen sitä mukaa, kun uudet erilliskeräysvelvoitteet ja niiden jalkauttaminen muuttavat kuluttajien ja yritysten käyttäytymistä. Vastuun koostumustutkimuksista ja etenkin kosteus- ja epäpuhtauskertoimien määrittämisestä tulee olla selkeästi viranomaisilla ja tutkimuslaitoksilla, ei toimialajärjestöillä, alan yrityksillä eikä tuottajayhteisöillä.

1.9. Uusi kansallinen jäteluokitus: YTP kannattaa uuden kansallisen jäteluokituksen laatimista sen varmistamiseksi, että toiminnanharjoittajat raportoivat tiedot mahdollisimman oikein. Samalla on syytä varmistaa, että tiedot ovat helposti ja ilman yritysten hallinnollista työtä muunnettavissa EU-raportoinnin mukaisiksi. Toimenpidehankkeeseen on syytä kiinnittää suoraan toimialan yritysten asiantuntemus.

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

2.1 Vapaaehtoiset sopimukset: Vapaaehtoiset sopimukset voivat olla tarkoituksenmukainen keino silloin, kun sopimuksen tavoitteet ovat selkeät ja mitattavissa, osapuolten roolit ja vastuut tarkasti

määriteltä ja sopimus sisältää kannustimia siihen liittyville yrityksille. Olemassa olevien sopimusten muuttaminen edellyttää aina kaikkien osapuolten välisiä neuvotteluja ja hyväksyntää. Kiertotalousohjelman mukaista kansallista sopimusta kannattaa kehittää energiatehokkuussopimusten mallin mukaiseen suuntaan sopimukseksi, jossa yritykset ja järjestöt sitoutuvat yhteiseen tavoitteeseen ja itse määrittelevät omat toimenpiteensä tavoitteen saavuttamiseksi.

2.4 Julkisten organisaatioiden hankinnat: Julkisilla hankinnoilla voi olla merkittävä rooli sekä ympäristöystävällisten tuotteiden ja palveluiden edistämisessä yleensä että erityisesti uusiomateriaalien markkinan luomisessa. Toimenpidettä tulee täydentää siten, että julkisten organisaatioiden hankinnoilla pyritään edistämään uusiomateriaalien käyttöä ja kysyntää.

2.9 Jäteveron muutos ja jätteenpolttoveron tarve: Jätteiden ja sivuvirtojen hyödyntämiseksi tarvitaan tehokkaita taloudellisia kannustimia. YTP kannattaa jäteveron pohjan laajentamista. Pelkkä jäteveron korotus ei tuo lisää materiaalia hyödyntämisen piiriin eikä ole fiskaalisesti merkittävä. Jäteveron pohjan muutos on syytä linjata meneillään olevan selvitystyön valmistuttua. Toimenpiteen aikataulua voisi täsmentää siten, että päätökset tehtäisiin jo vuonna 2022. Jätteenpolton liittäminen EU:n päästökauppaan olisi jätteenpolttoveroa toimivampi ratkaisu jätteenpolton päästöjen vähentämiseksi. Muu energiantuotanto on jo päästökaupan piirissä. EU:n päästökaupan vaihtoehtona voidaan selvittää jätteenpolton sisällyttämistä EU:n ilmastopaketin mukaiseen kiinteistöjen lämmityksen ja liikenteen kansalliseen päästökauppaan.

2.15 Yhteistyöverkostot: YTP kannattaa lämpimästi yhteistyöverkostoja ja niiden toiminnan kehittämistä vuorovaikutteisemmaksi. Sääntelyn ja kehityshankkeiden valmistelussa on varmistettava avoin ja tasapuolinen tiedonkulku kaikille sidosryhmille.

3. Yhdyskuntajätteet

3.3 Seurannan perusteella tehtävät toimet kierrätysasteen nostamiseksi: YTP suhtautuu varauksellisesti ajatukseen sekajätteen lajittelulaitoskäsittelyn säätämisestä pakolliseksi. Näin käsitellyn jätteen on vaikea täyttää hyödyntämisen laatukriteereitä. Pakko voisi johtaa epätarkoituksenmukaisiin ja kalliisiin laiteinvestointeihin vain ko. säädöksen kirjaimen täyttämiseksi, ilman että uusiokäyttöön hyödynnettävissä olevan materiaalin määrä käytännössä kasvaa.

3.6 Ohjauskeinot lajittelutehokkuuden nostamiseksi: Neuvonnan ja ohjeistuksen lisäksi lajittelutehokkuuden kasvattaminen edellyttää taloudellisia ohjauskeinoja, kuten jäteastioiden hintojen voimakasta eriyttämistä tai sekalaisen syntypaikalla lajittelematta jäävän jätteen verottamista.

3.7 Alueellisten kierrätystavoitteiden asettaminen: Kohdassa esiintyy asenteellinen virke, joka on syytä poistaa ("Tiedon luotettavuus on ongelma erityisesti niillä alueilla, jossa on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus."), etenkin kun jätelain uudistus tuo muutoksia sekä kuljetusjärjestelmiin että tiedon keräämiseen ja raportointiin. Jos yhdyskuntajätteen kierrätysastetavoitteita ei saavuteta lakimuutoksen jälkeen, on syytä harkita sitovien alueellisten tai kuntakohtaisten kierrätysastevelvoitteiden säätämistä.

3.10 Neuvontavelvoitteiden täsmentäminen: Asiakasneuvonta on olennainen ja jatkuva osa yksityisten jätehuoltoyritysten asiakaspalvelua ja markkinointia. Tältä osin velvoitteita ei tarvitse laajentaa.

3.11 Hintaohjaus kierrätykseen kannustavaksi: YTP kannattaa hintaohjauksen laajentamista kierrätyksen tehostamiseksi. Samassa yhteydessä tulee arvioida uudelleen jätelain tarkoituksenmukaisuus siltä osin, kun pakkausjätehuollon kustannuksista 20 % jää asukkaiden maksettavaksi. Tämä heikentää kierrätykseen ohjautuvien erilliskerättävien pakkausjätteiden hintaohjausta suhteessa sekajätteeseen.

3.12 Pohjoismainen jätepiktogrammijärjestelmä: Ajatus yhtenäisestä järjestelmästä on kannatettava. Siihen tarvitaan mukaan koko tuotteiden arvoketju pakkaajista jätehuoltoon, jotta se on riittävän vaikuttava ja kuluttajille selkeä. Toisaalta toteutuksessa on kiinnitettävä huomiota kustannustehokkaisiin ratkaisuihin, vapaaehtoisuuteen ja joustavuuteen.

3.13 Valtakunnalliset kierrätyskampanjat: Valtakunnallisten kampanjoiden vaikuttavuus jäänee vähäisemmäksi kuin asiakaskohtaisen viestinnän (yritysten ja asukkaiden neuvonta, jätehuoltomääräykset jne.) tai taloudellisten ohjauskeinojen.

4. Pakkausjätteet

4.4 Ekomodulaatio (mukautetut maksut tuottajille): Maksujen mukauttaminen tulisi ulottaa kierrätetyn materiaalin osuuteen. Maksujen alentaminen suhteessa kierrätysmateriaalien käyttöön kannustaisi valmistajia ja maahantuoja valitsemaan pakkauksia, jotka vauhdittaisivat kierrätysmateriaalien kysyntää.

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

-

6. Biohajoavat jätteet

Biohajoavien jätteiden kierrätystavoitetta (65 %) tulisi täsmentää asettamalla sille konkreettinen vuosiluku.

6.2 Biojätteen erilliskeräyksen ja kierrätyksen kehityksen seuranta: Toimenpiteenä tulisi olla tarvittaessa uusien ohjauskeinojen selvittäminen eikä käyttöönotto, kun ko. uusia ohjauskeinoja ei ole yksilöity.

6.3 Viestitään vaikuttavasti: Tässäkin painottuu jätehuoltoyritysten asiakasviestintä ja -markkinointi (vrt. 3.10)

6.5 Kauppojen, suurkeittiöiden ja ravintolojen biojätteen lajittelu: Toimijoiden joukkoa tulee täydentää jätehuoltoyrityksillä, jotka käytännössä huolehtivat kauppojen, suurkeittiöiden ja ravintoloiden jätehuollosta ja samalla siihen liittyvästä asiakasviestinnästä ja -ohjeistuksesta.

6.12 Parannetaan kierrätysravinteiden kilpailukykyä: Nimettyjen toimijoiden joukkoa voisi täydentää YTP:llä.

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

Toimenpide-ehdotuksissa painottuvat etenkin mahdolliseen uudelleenkäyttöön liittyvät toimenpiteet. Käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet sisältävät merkittävän määrän arvokkaita materiaaleja, joiden tehokkaamman hyödyntämisen tulisi olla ensisijainen tavoite.

7.1 Toimintaohjeistus uudelleenkäytön mahdollistamiseksi: Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden uudelleenkäyttöön liittyy huomattavia tekniseen käytettävyyteen ja turvallisuuteen, ml. tietoturvaan liittyviä kysymyksiä. On olennaisen tärkeää, että toimintaohjeet valmistellaan tiiviissä yhteistyössä kierrätysalan toimijoiden kanssa.

7.8 Toteutetaan keräyskokeiluja. YTP kannattaa monipuolisten keräysvaihtoehtojen kokeiluja sekä kuluttajille että yrityksille. Tätä toimenpidettä voisi laajentaa SE-laitteiden kierrätyskampanjoihin, tai vaihtoehtoisesti ne voisi nostaa omaksi toimenpiteekseen. Nyt kampanjat mainitaan yhdyskuntajätteen toimenpiteenä, mutta esim. ajankohtainen zombiakkukampanja on osoittautunut toimivaksi.

8. Rakentamisen jäte

8.2 Kestävän purkamisen sopimus. Purkukartoitusten kattavuutta ja hyödyntämistä tulee parantaa laaja-alaisella yhteistyöllä. Nimettyjä toimijoita tulisi täydentää YTP:llä ja sen yhteydessä toimivalla FDA:lla (Suomen Purkuliikkeiden liitto).

8.3 Purkumateriaalien uudelleenkäytön kansalliset kelpoisuudenosoittamiskäytännöt: Purkumateriaalien kelpoisuus on yksi keskeinen pullonkaula rakentamisen kiertotaloudessa, etenkin rakennusosien osalta. Rakennuspaikkakohtaisen kelpoisuus osoittamista tulkitaan vaihtelevasti, ja käytäntöjä on syytä yhdenmukaistaa. Toimijajoukkoa tulisi täydentää YTP:llä.

8.4 Kiertotaloutta edistävä ohjeistus. Myös tässä toimenpiteessä vastuutahoja tulisi täydentää YTP:llä ja/tai FDA:lla.

8.10 Jätelajikohtaiset suunnitelmat tärkeimmille purkumateriaalijakeille. Valmistelu on syytä tehdä tiiviissä yhteistyössä alan toimijoitten kanssa (rakentamisen, purkamisen ja kierrätyksen toimialajärjestöt ja yritykset).

8.11 Digitaalinen rakennus- ja purkumateriaalitietokanta. Toimenpide vaatii ensi vaiheessa esiselvityksen tai muun valmistelun tietokannan tarpeesta, laajuudesta, kustannuksista ja siitä syntyvästä hallinnollisesta taakasta alan toimijoille. Valmistelussa on syytä kuulla rakennuttajien lisäksi purkualaa.

8.12 Kehitetään purkamisen tekniikoita ja suunnittelua. Vastuutahoihin on syytä lisätä purkualan toimialajärjestöt YTP ja FDA.

8.13 Rakennustyömaat lisäävät syntypaikkalajittelua. Jätehuoltoyritykset toimivat rakennustyömailla alihankkijan tai sopimuskumppanin asemassa. Ne myös osallistuvat etukäteen rakennustyömaan suunnitteluun lajittelun mahdollistamiseksi. Vastuutahoihin tulee täydentää jätehuoltoyritykset.

8.14 Mahdollistetaan julkisessa infra- ja väylärakentamisessa uusiomateriaalien käyttö: Erittäin keskeinen toimenpide uusiomateriaalien käytön lisäämisessä. Mahdollistamisen lisäksi voisi julkisille rakennuttajille asettaa uusiomateriaalien käyttöön liittyviä tavoitteita, joko organisaatio- tai hanketasolla.

8.17 Ohjeistus jätemateriaalien kestävään käyttöön ja hyvien käytäntöjen levittäminen: Ygoforum on vakiintunut yhteistyöverkosto, joka edistää jäte- ja sivutuotemateriaalien käyttöä infrarakentamisessa. YTP hoitaa Ygoforumin hallintoa. Vastuutahoihin tulisi lisätä sekä Ygoforum että YTP.

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Lehtipuu Otto
Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry